КЗ «Централізована бібліотечна система»
Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка

Відділ електронної
та бібліографічної інформації

Календар

знаменних і пам’ятних дат м. Дніпродзержинськ

2016 рік

«Календар знаменних і пам’ятних дат м. Дніпродзержинськ на 2016 рік» містить хронологічний перелік знаменних і пам’ятних дат історичного минулого та сучасного стану потужного промислового, а також наукового, культурного і туристичного центру Дніпропетровщини – м. Дніпродзержинськ.

У покажчику також надані текстові довідки, бібліографію в хронологічній послідовності та світлини до більшості ювілейних подій.

В підготовці «Календаря» використані друковані матеріали. Бібліотека не несе відповідальності за можливі недостовірні фактографічні неточності.

Висловлюємо подяку краєзнавцям Алексієвській Л. В. і Слонєвському О. Ю. за надані матеріали.

Додаткову інформацію про Дніпродзержинськ дивіться в краєзнавчому фонді, систематичному краєзнавчому каталозі та сайті нашої бібліотеки **Lib.dndz.gov.ua** та на сторінці www.facebook.com «Кам’янське-Дніпродзержинськ.Калейдоскоп подій»

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ НА 2016 РІК
ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬК

1881р. 12 травня .- народився Олексій Васильович Коваленко (12.05.1881-22.11.1962), поет, перекладач, колекціонер, лікар-терапевт за фахом **(135 років від дня народження)**

1896 р. квітень.- народився Манаєнков Йосип Петрович, в 1927-1931 і 1933-1937 роках директор Дніпровського металургійного заводу, нині – ПАТ ДМК **(120 років від дня народження)**

1901 р.- народився Кушковський Генріх Олександрович (1901-1998), конструктор Дніпровського металургійного заводу, нині- ПАТ «ДМК», спортсмен і тренер (115 років від дня народження)

1901 р. 10 січня – народився Казимир Францевич Ляудіс (10.01.1901-23.05.1989) секретар підпільного міському партії в роки окупації Дніпродзержинська в 1941-1943 роках (**115 років від дня народження**)

1901 р. 21 липня – народився Семен Сергійович Смирнов (21.08.1901-25.03.1985), секретар міського комітет 1943-1947 роках, голова виконкому міської ради в 1948-1961 роках, Почесний громадянин Дніпродзержинська (**115 років від дня народження)**

1906 р. – народився Павлічек Станіслав Людвигович, директор польського вечірнього робфаку в Кам'янському (1906-1943) (110 років від дня народження)

1906 р. 6 грудня – народився Леонід Ілліч Брежнєв (6.12.1906-10.11.1982), державний і політичний діяч **(110 років від дня народження)**

1916 р.- народився А. М. Чечуро (1916-1986), металург-доменщик Дзержинки, головний доменщик Міністерства чорної металургії України (100 років від дня народження)

1926 р.- засновано Дніпродзержинський вагонобудівний завод (**100 років від дня події)**

1926 р. 28 серпня – народився Жуган Володимир Олександрович, заслужений художник України, член Національної спілки художників України (28.08.1926-15.09.2008) (**90 років від дня народження)**

1931 р. 15 березня.- відкриття Палацу культури металургів **(85 років від дня події)**

1931 р. 8 лютого – стала до ладу перша черга Дніпродзержинського коксохімічного заводу ім. С. Орджонікідзе видав перший кокс (**85 років від дня події)**

1931 р. 7 грудня – народився Володимир Іванович Сіренко (7.12.1931-8.05.2015), поет, член Національної спілки письменників України, лауреат літературної премії «Благовіст», нагороджений орденом за заслуги» II ступеня) **(85 років від дня народження)**

1936 р. 1 лютого - Постановою Уряду м. Кам'янське перейменовано на Дніпродзержинськ (**80 років від дня події)**

1936 р. 19 грудня.- народився Олександр Данилович Поцелуйко, поет **(80 років** від дня народження)

1936 р. 12 травня - відбувся перший випуск вихованців аероклуба ім. В. С. Молокова. В числі випускників – 25 пілотів, 30 парашютистів, 20 планеристів.

1941 р. червень - створено винищувальний батальйон для боротьби з ворожими десантниками-парашутистами і диверсантами **(75 років від дня події)**

1941 р. 3 липня - створено загін добровольців чисельністю 500 бійців **(75 років від дня події)**

1941 р. 23 серпня – початок окупації міста нацистськими окупантами. Окупація продовжувалась до 25 жовтня 1943 року **(75 років від дня події)**

1941 р. 9 листопада – командиру 96-ї гірничо-стрілкової дивізії полковнику Шепетову Івану Михайловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу **(75 років від дня події)**

1946 р. 1 березня - почав функціонувати трест «Дзержинськбуд» (70 років від дня події)

1946 р. – відкрито вечірню музичну школу (з лютого 1988 р.- дитяча музична школа № 5) **(70 років від дня події)**

1946 р. - гудок азотно-тукового заводу сповістив про своє друге народження. Зруйнований під час окупації завод був відновлений **(70 років від дня події)**

1946 р. - відкриття дитячої музичної школи № 1 **(70 років від дня події)**

1956 р. 20 березня - народилася Тетяна Іванівна Герасюта, директор Дніпродзержинської централізованої системи **(60 років від дня народження)**

1956 р. 13 червня –народився Олександр Юлійович Слонєвський, краєзнавець, публіцист, письменник (**60 років від дня народження)**

1956 р. 2 жовтня – народилася Валентина Володимирівна Лаушкіна, художник (**60 років від дня народження)**

1966 р. – встановлено обеліск студентам, співробітникам та викладачпм Дніпродзержинського державного технічного університету **(50 років від дня події)**

1966 р.- на повну потужність введена Дніпродзержинька ГЕС **(50 років від дня події)**

1976 р.8 травня - відкрито пам'ятник - бюст Л. І. Брежнєва, політичному і державному діячу

1981 р. 18 лютого- відкрито Дніпродзержинський музично-драматичний театр **(35 років від дня відкриття)**

1986 р. 3 листопада - на базі Дніпродзержинського музично-драматичного театру засновано Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва «Класика сьогодні». Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 25.07. 1997 № 482 «Про Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва «Класика сьогодні» **(30 років від дня події)**

1991 р.- відкрито загальноосвітню середню школу № 44 **(25 років від дня відкриття)**

1991 р. 10 лютого – костьол Святого Миколая визнаний пам'ятником історії та архітектури місцевого значення **(25 років від дня відкриття)**

1991 р. 10 лютого - сесія міської ради визнала римо-католицький костьол Святого Миколая пам'ятником історії і архітектури місцевого значення **(25 років від дня події)**

1991р. 30 листопада – відбулося перше католицьке богослужіння під стінами костьолу**.** Службу провів харківський священник, ксьондз Юрій Зимінський (25 років від дня події)

1991 р. – в будинку на площі Дзержинського почав функціонувати Центр позашкільної роботи і дитячої творчості (25 років від дня події)

1996 р. 2 червня – трамвайна аварія небаченого масштабу маршруту № 2-А **(20 років від дня трагедії)**

1996 р. вересень – вперше в країні за новою конституцією України обраний міський голова м. Дніпродзержинськ. Ним став Василь Якович Швець **(20 років від дня події)**

2001 р. 1 вересня – розпочалися шкільні заняття в двох нових корпусах середньої школи № 27 (Романкове) (15 років від дня події)

2011 р. 5 жовтня – в середній загальноосвітній школі № 4 ім. А.С.Макаренка відкрився музей освіти м. Дніпродзержинськ **(5 років від дня відкриття)**

2011 р. 2 грудня – Єпископ Дніпродзержинський та Царичанський Володимир освятив новий православний храм, який відкрився на території міської лікарні № 4 по вул.. Колеусівській **(5 років від дня відкриття)**

Січень

1901 р. 10 січня – народився Казимир Францевич Ляудіс (10.01.1901-23.05.1989) секретар підпільного міському партії в роки окупації Дніпродзержинська в 1941-1943 роках (**115 років від дня народження**)

На відзнаку 20-ї річниці Перемоги над фашистською Німеччиною Лядіусу Казимиру Францевичу в 1965 році присвоєно звання Почесний громадянин міста Дніпродзержинськ. З 1945-по 1960 р. перебував на посадах в Раді Міністрів та Комітеті держбезпеки Литви.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Лядиус Казимир Францевич. Страницы неизвестной биографии // Слоневский А. История в лицах, или портретная галерея Каменского-Днепродзержинска: Новеллы и очерки.-Днепродзержинск: Издательский дом Андрей, 2013.-с.217-224

Шульга Н. У горнилі воєн //Дзержинець.-2005.-22 листопада

Ктитарєв М. М. Двобій: Док. повість про нескорених.-Дніпропетровськ: Промінь, 1985.-206 с.

Лютий

1931 р. 8 лютого – стала до ладу перша черга Дніпродзержинського коксохімічного заводу ім. С. Орджонікідзе видав перший кокс (**85 років від дня події)**

Історія Дніпродзержинського коксохімічного заводу - одного з перших підприємств вітчизняної коксохімії - почалася у 1931 р., з моменту видачі першого коксу.

Дніпровський металургійний завод працював на коксі, який надходив з Донбасу. Попит на кокс збільшувався і діючі коксохімічні виробництва задовольнити його вже не могли. Планувалось спорудження коксового цеху в складі Дніпродзержинського металургійного заводу, котрий згодом виріс у самостійне підприємство.

В 1927-1928 роках на будівельному майданчику зявились перші основні та допоміжні споруди

Перша і друга коксові батареї з цехами уловлювання, переробки живиці і вуглепідготовки стали в ряд діючих.

Друга черга заводу - три коксові батареї по 45 камер в кожній, цехи уловлювання і ректифікації - вводились в експлуатацію на протязі 1932-1933 років. .

Вже до 1940 р. завод досяг проектної потужності і став одним з кращих серед коксохімічних підприємств країни. Підприємство виробляло якісний і найдешевший кокс в республіці, що неодноразово було відзначено нагородами уряду.

В роки Другої світової війни головне обладнання заводу було евакуйоване на Урал. Після звільнення міста в 1943 році почались роботи по відбудові заводу, і в ***квітні 1946*** року було видано перший післявоєнний кокс. Відбудову всіх об'єктів на воді завершили в 1950 році. В цьому ж році ДКХЗ виробляв десяту частину коксу, виробленого в Україні.

В 1984-1989 роках проведена реконструкція ДКХЗ: введені комплекс коксової батареї № 1-Біс продуктивністю 750 тис. тонн валового коксу за рік, і установка біохімічної очистки стічних вод.

В 1992 році проведена перекладка коксової батареї № 5. Дніпродзержинський коксохімічний завод імені С. Орджонікідзе був переєстрований у ВАТ «ніпродзержинський коксохімзавод» в 1996 році.

В 1998 р. завершена реконструкція смолопереробного цеху.

ЄВРАЗ придбав 93,83% акцій ВАТ «Дніпродзержинський КХЗ» наприкінці 2007 року.

ПАТ «ЄВРАЗ Дніпродзержинський КХЗ» спеціалізується на виробництві коксу, смоли сульфату амонію і продуктів переробки смоли.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Дніпродзержинськ.250 років .- ВКФ: Южполіграфцентр, 2000.-с.33-35
Белич В. Я., Пискун Н. И. Завод-сад над Днепром. Краткий очерк истории ордена «Знак Почета» Днепродзержинского коксохимзавода ,- Днепропетровск: Промінь, 1983.-с.18
ДКХЗ відзначив 75-річний ювілей //Відомості.-2006.-1 березня.-с.2
Лихенко А. Завод с полным циклом //Знамя Дзержинки.-2000.-5 июня.-с.4
Колодницький М. Рятівне оновлення // Дзержинець.-1993.- 4 лютого
Булган Г. Життя вимагає // Дзержинець.-1991.-25 липня

1936 р. 1 лютого - Постановою Уряду м. Кам'янське перейменовано на Дніпродзержинськ (**80 років від дня події)**

Як мінімум, сто вісімдесят шість років — з 1750 по 1936 роки - наше село, а потім місто мало ім'я, дароване йому при народженні - Кам'янське. З 1936 року - Дніпродзержинськ.

Та справа не в цифрах. Кожне місто, як і кожна людина мусить жити під власним іменем. Власне ім'я, яке зберігається протягом сторіч, виховує і підтримує почуття гідності, патріотизму, гордощів і відповідальності за свій рід.

1 лютого 1936 року постановою ВЦВК місто Кам'янське «на прохання дніпропетровських і українських організацій» (як сказано в тексті постанови) було перейменовано на Дніпродзержинськ. Але які причини, що ім'ям Фелікса Дзержинського, який ніколи не бував у Кам'янському, названо місто? Офіційна версія така: перейменування відбулось у зв'язку з його внеском як голови ВСНГ до пуску

Дніпровського заводу 1925 року.

У березні 1925 року, як говорять перекази, до голови раднаргоспу Дзержинського прибула делегація з Кам'янського з проханням виділити кошти на розконсервацію та пуск Дніпровського заводу. Після закінчення громадянської війни місто перебувало в постійній напрузі: буде працювати завод чи його остаточно зупинять? Вислухавши прохачів, Фелікс Едмундович нібито обурився таким становищем і тут же вирішив допомогти Дніпровському заводу, виділивши на його відновлення 300 тисяч карбованців.

Проте ця версія не підтверджується документально.

Після закінчення громадянської війни обсяг робіт, який виконували на Дніпровському заводі залишався мізерним. Саме тоді, коли в Кам'янському підготували до пуску прокатні стани, які за своїм найновішим устаткуванням були єдиними в республіці, вийшла постанова Главметалу про закриття Дніпровського заводу.

На початку 1925 року заводоуправління відрядило голову завкому колишнього чекіста А. Білецького до Москви на пленум «Металіст», щоб розповісти про ситуацію на заводі, його готовність до виробничої діяльності та спробувати домогтися відміни рішення про закриття підприємства. У Москві А. Білецький зустрівся з Ф. Дзержинським. Після свого повернення,

28 березня 1924 року на відкритих загальних зборах членів і кандидатів Кам'янської організації КП(б)У Білецький зробив доповідь про результати поїздки на пленум. «Після Пленуму мені довелось звернутися до Голови ВСНГ (тобто, Ф. Дзержинського — авт.), котрий сказав: якщо пустити Дніпровський завод, то треба зупинити Юзівський завод.

У подальшому наш завод буде працювати також на активній консервації». Питання зависло в повітрі. Голова ВСНГ відмовив проханню делегації з Кам'янського, проблему не вирішив, і завод все так само функціонував з мінімальним навантаженням.

Але тут втрутився фактор, значно могутніший, ніж воля самого творця ВЧК. З другого півріччя 1924—1925 року металічний ринок СРСР починає відчувати голод. Паралельно з бурхливим розвитком металургійної промисловості зростає ринковий попит. Країні знову

потрібен метал.

На початку 1925 року «Югосталь» прийняла розширену виробничу програму. Й у зв'язку з потенційними можливостями Дніпровського державного заводу (ДГЗ) Катеринославський райком ВСНГ постановив звернутися з клопотанням до Українського комітету ВСНГ про необхідність і вигідність пуску доменних печей. У лютому 1925 року на ДГЗ було введено в дію дротяний стан, на початку квітня — 3-я мартенівська піч, 28 квітня — перша доменна піч. Від цього дня завод у Кам'янському з числа законсервованих підприємств перейшов у ряд діючих. Зусилля заводчан увінчалися нелегким успіхом: Дніпровський державний завод, а разом із ним і місто Кам'янське, були врятовані.

Ну а лаври, як ведеться, дістались іншим. На мітингу 28 квітня, присвяченому пуску доменної печі №1, прийнято рішення обрати Фелікса Дзержинського почесним горновим першої домни й навічно внести його ім'я до списків металургів заводу.

Як бачимо, роль Ф. Дзержинського у відновленні Дніпровського заводу була чисто номінальною: очолюючи ВСНГ він звичайно був в курсі подій, так само, знав і про введення в дію інших підприємств Півдня. Отже, коли немає підстав вважати Ф. Дзержинського безпосередньо причетним до пуску Дніпровського заводу, то чому ціле місто продовжує носити чуже ім'я? Коли навіть гіпотетично уявити, що знайдуться незаперечні документи, які підтверджують його вирішальний внесок в пуск заводу — це теж іще не аргумент.

Викликає здивування і обурення, що на двадцятому році Незалежності України місто несе на своїх плечах ім'я кривавого вождя тоталітарного більшовицького ладу, одного з найбільш зловісних фігурантів двадцятого століття.

Чому необхідно повернути Кам'янському його власне ім'я? Мова не про помсту «лицареві революції», а про відновлення історичної справедливості. Коли б Кам'янське було перелицьовано за прізвищем людини, якою разом з українською нацією гордиться все людство, все одно було б необхідно повернути місту його рідну назву.

Великий російський письменник Іван Бунін, який напружено слідкував з еміграції за подіями на фронтах Другої світової війни,

зробив запис у своєму щоденнику, датований п'ятницею 29 жовтня 1943 року: «Взяты за эти дни Екатеринослав, Лоцманская Каменка (когда-то я там был перед проходом по порогам). Теперь это, верно, город, гнусно называемый «Днепродзержинск». Додати нічого.

Олександр Слонєвський

Бібліографія:

Місто нашої долі – Дніпродзержинськ : Ілюстроване науково-прзентаційне видання / Упоряд. Н. М. Буланова.-Дніпродзержинськ: Видавничий дім «Андрій», 2010.- с.14

Дніпродзержинськ. 250 років .- ВКФ: Южполіграфцентр, 2000.-с. 10

Дніпродзержинську -250 : Історико-краєзнавчий довідник.-Дніпропетровськ: Пороги, 2000.-с.11

Луценко В. А., Бражник И. И. Днепродзержинск: Путеводитель.- Днепропетровск : Промінь, 1987.- с. 12

1991 р. 10 лютого –- сесія міської ради визнала римо-католицький костьол Святого Миколая пам'ятником історії і архітектури місцевого значення (25 років від дня події).

Католицький костьол Святого Миколая споруджено в Дніпродзержинську у 1897 році за проектом харківського архітектора Маріана Здіслава Хорманського і за підтримки директора-розпорядника Дніпровського металургійного заводу, нині ПАТ«Дніпровський металургійний комбінат», Ігнатія Ігнатійовича Ясюковича. Будівництво велось у 1895-1897 роках.

Один з найбільших у східній Україні, він являв собою велику споруду в неготичному стилі з вишуканими архітектурними деталями: дві башти по східному і гранчаста апсида по західному фасадах. Вікна обрамлювались чудовими вітражами, які до наших днів не збереглися, до дзвіниці вели сходи з кованими гратами. Цікавою особливістю споруди була «зворотна» меридіальна орієнтація та дві симетричні каплиці з боків.

Освячення костьолу відбулося 26 вересня 1905 року тираспольським єпископом Йосипом Кеслером та ксьондзом Кам'янського Леонардом Долонговським. Такий довгий термін між побудовою та освяченням храму пояснюється, очевидно, отриманням дозволу на нього від державної влади тільки перед

Наприкінці 1991 року, вперше після 62-річної перерви, під його стінами пролунали урочисті звуки молитов польською і латинською мовами. Це була свята меса, яку провів ксьондз

Юрій Зимінський – настоятель Харківського римо-католицького Храму .

Приміщення костьолу поступово реставрується і стає центром релігійного життя католиків регіону.

Костьол в стилі неоготики, увінчаний двома високими шпилями, відрізняється своїм незвичайно красивими фасадами і внутрішніми інтер`єрами.

Велична будівля Римсько-католицького храму Святого Миколая сьогодні є одним з найбільш значущих пам`яток релігійної архітектури в Дніпропетровській області.

У 1991 р. костьол св. Миколая був визнаний пам’ятником архітектури місцевого значення.

Бібліографія:

Слоневский А. Жизнь. Смерть. Воскресение.-Дніпропетровськ: Поліграф, 2002.-308 с.

Буланова Н. Земні силуети віри. Історія храмів Камянського (Дніпродзержинська).- Дніпропетровськ: Січ, 2000.-110 с.

1981 р. 18 лютого - відкрито Дніпродзержинський музично-драматичний театр **(35 років від дня відкриття)**

Театр розташований в історичній частині міста, в будівлі колишньої Народної аудиторії, побудованої в 1900 році. Будівля театру - пам'ятник архітектури місцевого значення.

Початок театральної історії Дніпродзержинська поклали на зорі 20 століття перші спектаклі ентузіастів-аматорів з робітників і службовців Дніпровського металургійного заводу, що проходили в Народній аудиторії. Вони зародили жвавий інтерес у жителів міста до театрального мистецтва.

У 1935 тут відкрився перший професійний стаціонарний театр - Театр російської драми ім. Т. Шевченка (пропрацював до 1949 р.), потім успішно працював Український пересувний драматичний театр ім. Лесі Українки (1949-1962).

У 1981 році відкрився Дніпродзержинський музично-драматичний театр, який з 2000 року носить ім'я Лесі Українки.

За 30 років завдяки натхненній професійній роботі багатьох акторів, режисерів, художників, балетмейстерів, театр став справжнім центром культури нашого міста, виросло кілька поколінь глядачів, вихованих театральним мистецтвом , що сприймають театр як друга, порадника, цікавого співрозмовника.

З 1997 р. театр очолюють генеральний директор - заслужена артистка Казахстану Маргарита Кудіна і художній керівник - заслужений діяч мистецтв України Сергій Чулков.

Театр успішно і гармонійно розвивається. У його репертуарі - понад 40 вистав найрізноманітніших жанрів. Це оперети та музичні комедії, українська, російська і зарубіжна класика, сучасна драматургія і, звичайно, - спектаклі для дітей.

У трупі театру працюють талановиті артисти різних поколінь.

Бібліографія:

Люди і місто: 255–річчю з дня народження Дніпродзержинська присвячується.- Дніпродзержинськ, 2005.-с. 95

Дніпродзержинськ. 250 років .- ВКФ: Южполіграфцентр, 2000.-- с. 75-76

Луценко В. А., Бражник И. И. Днепродзержинск: Путеводитель.- Днепропетровск : Промінь, 1987.- с. 94-95

Березень

***1946 р. 1 березня* - почав функціонувати трест «Дзержинськбуд» (70 років від дня події)**

Для відновлення підприємств чорної металургії, будівництва житла, об’єктів соціально-культурного та побутового призначення в післявоєнний період в лютому 1946 року було створено трест «Дзержинськбуд». З 1995 року трест став відкритим акціонерним товариством «Дзержинськбуд».

Колективом тресту побудовані важливі виробничі потужності на металургійному комбінаті, в числі яких – доменні та мартенівські печі, киснево-конверторний цех, практично всі коксові батареї на Дніпродзержинському та Баглійському коксо- хімзаводах, авторемонтний завод, завод продовольчих товарів, меблева фабрика, комплекс об’єктів на вагонобудівному заводі, завод електровиконавчих механізмів та інші об’єкти.

За роки свого існування трестом збудовано більше 1 млн. кв. м житла, 2 кінотеатри, 5 загальноосвітніх шкіл, 7 дитячих комбінатів, ряд лікарень і поліклінік.

В 1994 році закінчено будівництво мостового переходу через р. Дніпро довжиною 8,5 км, в 1987 році побудовано 2 км шляхопроводу.

В колективі будівельників виросли три Герої Соціалістичної Праці: І. М. Чабан, Т. Ф. Зоріченко, М. С. Чайка, а також 18 заслужених будівельників України.

Бібліографія:

Дніпродзержинськ. 250 років .- ВКФ: Южполіграфцентр, 2000.—с. 54

1931 р. 15 березня.- відкриття Палацу культури металургів **(85 років від дня події)**

Одним із перших у нашому місті з'явився Палац культури металургів. Він побудований в далекому 1931 році. У Палаці, крім просторого залу на 850 місць, була обладнана напівкругла аудиторія для репетицій хору (вона і зараз використовується за призначенням), передбачені кімнати для самодіяльних гуртків, невеликий спортивний зал та приміщення для найбільшої в місті бібліотеки. Прилеглий до Палацу культури стадіон функціонував круглий рік: влітку на його майданчиках змагалися футболісти, волейболісти, городошники, тренувалися легкоатлети, а взимку заливали каток.

Але вже в довоєнний час будівля Палацу культури виявилося тісним для зростаючих культурних потреб металургів. Керівництво заводу прийняло рішення про реконструкцію Палацу культури.

У 1940 році був виконаний проект реконструкції, однак Друга світова війна перешкодила втілити його в життя. У післявоєнний період Палац культури металургів стає втіленням культурного і спортивного життя всього міста. У його стінах народився і став всесвітньо відомим ансамбль народного танцю «Дніпро», отримала свій розвиток заслужена капела бандуристів. Тут, перед переповненим залом, виступали самодіяльні артисти оперети і драматичні колективи.

Мені запам'яталися оперета «Сільва» того часу і п'єса «Любов Ярова», в якій грали мої співробітники Євген Малейкович і Віктор

Соцков. Пам'ятаю концерти 40-х, 60-х років за участю джазових ансамблів Леоніда Утьосова, Олександра Цфасмана, Олега Лундстрема, неперевершеного ліричного тенора Михайла Олександровича, колоритного сопрано Пантофель Нечецької, скрипаля-віртуоза Ігоря Ойстраха, виконавця популярних естрадних пісень Миколи Щукіна.

У той час Палац добудовувався і розширювався. За ініціативи тренера легкоатлетичної спортшколи П. П. Шуліки невеликий спортивний зал спочатку збільшили вдвічі, а потім (при підтримці В. В. Щербицького) було добудовано двоповерхова споруда, в якій розмістилися важкоатлети і танцювальний колектив. Комсомольською будовою була оголошена добудова до Палацу кінозалу.

Комсорг заводу того часу Михайло Сушко зумів організувати молодь працювати у свій вільний час. І де у нас бралися сили, щоб поєднувати основну роботу, навчання в металургійному інституті з участю в будівництві?! Мені доводилося вантажити шлакоблоки в ремонтно-будівельному цеху, тягати будматеріали і виносити будівельне сміття на самій будові.

У 1958 році кінотеатр «Прометей» на 508 місць був відкритий! Вдумайтеся, читачу, яке величезне значення мав Палац в організації вільного часу робітників та інженерів Дзержинки, у розвитку їх кругозору, у вихованні дітей та онуків!

У 1995 році через підтоплення фундаменту почала осідати будівля. Були аварійно закриті концертний зал, кінозал і приміщення бібліотеки. Однак керівництво металургійного комбінату не залишило Палац без уваги. Були проведені роботи з забивання залізобетонних паль для зміцнення фундаменту.

І все ж подальші роботи з ремонту будівлі були припинені, так як під час приватизації металургійного комбінату в 1996 році Палац культури не був включений у Статутний фонд підприємства, тобто вже не належав комбінату!

І все ж, незважаючи на матеріальні труднощі, викликані економічною кризою, керівництво металургійного комбінату знайшло кошти викупити будівлю Палацу культури в Фонді державного майна України.

Але культурно-масова робота в Палаці культури не зупинялася ні на день. Вціліла частина будівлі Палацу культури і великий спортивний корпус об'єднані в Профспілковий культурно-

спортивний комплекс, в якому працюють, крім спортивних секцій, 17 гуртків.

І таким чином він як і раніше залишається головним осередком культури Дніпродзержинська.

І. В. Подзєрко

Палац культури металургів побудований за проектом відомого українського зодчого – академіка архітектури Володимира Гнатовича Заболотного.

За своє довге творче життя Володимир Гнатович побудував кілька палацових будівель. В тому числі і київський Палац піонерів. Але перший був споруджений ним у нашому місті.

Велику увагу приділяють в палаці металургів розвитку художньої самодіяльності.

Бібліографія:

ПАО « Днепровский металлургический меткомбинат» 125 лет. 1889-2014 .- Запорожье: Керамист , 2014.-с.343-364

Глок Л. Дворец архитектора В. Заболотного // Событие.-2013.-3 апреля.-с.6

ОАО «Днепровский меткомбінат»: история, современность, перспективы. 1889-2009 .-Днепропетровськ, 2009.-с.332-338

Дніпродзержинськ. 250 років .- ВКФ: Южполіграфцентр, 2000.-- с.74

Тертичний Ю. М. Палац культури металургів.-Дніпропетровське обласне видавництво,1958.-71 с.

1956 р. 20 березня - народилася Тетяна Іванівна Герасюта, директор Дніпродзержинської централізованої бібліотечної системи (60 років від дня народження)

Т. І. Герасюта –директор Дніпродзержинської централізованої бібліотечної системи з 2010 року. Випускниця Челябінського інституту культури, ініціатор та організатор багатьох культурно-просвітницьких акцій, конкурсів, творчих спілок, серед них – краєзнавче товариство «Кам'янське – Дніпродзержинськ», молодіжний клуб «VivArt». Кавалер ордена Княгин Ольги III ступеня, має статус «Жінка Придніпров'я».

За підсумками конкурсу «Глобальний пошук 100 видатних жінок-керівників ІКТ-центрів -2011», який проходив у рамках компанії « Комп'ютерна грамотність жінок» від Фонду

Telecenter.org увійшла до рейтингу 100 видатних жінок- керівників ІТК- центрів, її історія описана в книзі « Видатні жінки –керівники ІКТ-ценрів: 100 історій»

Алексієвська Л. В.,
краєзнавець, член Національної спілки журналістів України

Бібліографія:

Куленко В. «Лучшая женщина Приднепровья» - Татьяна Герасюта // Собітие.-2013.-13 марта.-с. 4

Давиденко Ю. Счастливая хозяйка храма знаний // Знамя Дзержинки.-201.-22 декабря.-с. 18

Квітень

1896 р. квітень.- народився Манаєнков Йосип Петрович, в 1927-1931 і 1933-1937 роках директор Дніпровського металургійного заводу, нині – ПАТ ДМК **(120 років від дня народження)**

Йосип Петрович Манаєнков очолював Дніпровський металургійний завод в 1928 -1931 і 1933-1937 роках. В чорній металургій Й. П. Манаєнков не був новачком. До призначення директором Дзержинки він працював заступником директора Макіївського металургійного заводу.

Дніпровський металургійний завод під його керівництвом став одним з кращих підприємств країни. Значними темпами будувались житлові будинки, культурно-побутові, спортивні, медичні споруди. Розміри і архітектура Палацу металургів вражає і в нинішній час. Рівному йому на Дніпропетровщині не було. Металурги Дзержинки відпочивали в збудованому заводом будинку відпочинку в Щуровці.

Заводом в 1936 році були прокладені перші лінії трамвая. Життя в місті і на заводі покращується. Слава про передові досягнення заводу гримить на всю країну. В 1937 році була введена в дію доменна піч № 8. Але чорна тінь репресій вже нависла над Дніпродзержинськом . На металургійному заводі почались арешти.

Манаєнков Йосип Патрович 31 березня 1938 року був засуджений на закритому судовому засідання до страти як «ворог народу» і в той же день страчений.

Сучасники згадували його як висококваліфікованого професіонала-металурга, освічену людину, талановитого господарника - керівника, людину високих моральних якостей.

У лютому 1956 року вирок Військової колегії Верховного Суду СРСР від 31 березня 1938 року щодо Й. П. Манаєнкова був скасований. Йосип Петрович Манаєнков реабілітований посмертно.

Бібліографія:

Звезда и смерть Иосифа Манаенкова // А. Слоневский, О. Мороз История в лицах или Портретная галерея Каменского-Днепродзержинска: Новеллы и очерки.-Днепропетровск, 2013.-с.119-127

ООО «Днепровский меткомбинат»: история, современность, перспективы. 1889-2009.-Днепропетровск, 2009.- с. 105.

Базарянинов В. Дзержинка и судьбы: Очерки истории Днепровского металлургическогокомбината.-Днепропетровск: Пороги,1999.-с.20

1881р. 12 травня - народився Олексій Васильович Коваленко (12.05.1881-22.11.1962), поет, перекладач, колекціонер, лікар-терапевт за фахом **(135 років від дня народження)**

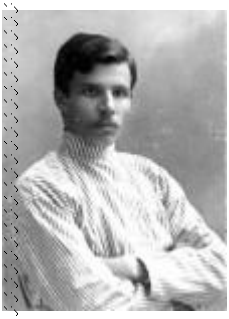

Коваленко Олексій Васильович народився 12(25) травня 1881 року в селі Романкове, в селянській родині. У 1902 році він закінчив у Катеринославі фельдшерську школу, працював у селах і на шахтах Донбасу, у 1904-1905 роках, - фельдшером заводської лікарні в Кам'янському (тепер – м. Дніпродзержинськ)

літератури. У роки навчання у фельдшерській школі він відвідував спектаклі прославленої трупи корифеїв українського театру - М. Кропивницького, П. Саксаганського, М. Садовського, М. Заньковецької, Л. Ліницької.

Прагнення служити своєму народу спонукало Олексу Коваленка у 1914 році видати власним коштом неопублікований тоді в Росії переклад «Слова о полку Ігоревім», автором якого був український класик Панас Мирний. Книга вийшла невеликим тиражем в Києві. Це був вчинок: наперекір забороні й переслідуванням влади займатися популяризацією патріотичної поеми на «малороссійском нарєчіі».

Величний пам'ятник давньоруської писемності став другим після медицини покликанням Олекси Васильовича Коваленка. У 1922 році, глибоко вивчивши «Слово», він почав працювати над власним перекладом поеми. Це було заняття для себе, для душі. Проте з часом його робота отримала високу оцінку знавців і фахівців. Зокрема, переклад було високо оцінено академіком Миколою Гудзієм.

Коваленко продовжував удосконалювати переклад, опублікував його лише у 1954 році. Рік по тому переклад був перевиданий в антології українських перекладів і перекладень, а в 1960 в новій редакції був виданий окремою книгою зі супровідною статтею. У ній Коваленко виклав свої перекладацькі принципи: «Мій перший переклад був суворо хореїзованим. Коли його було закінчено, я побачив, що гонитва за канонізованою метрикою і точною римою спотворили всю своєрідну красу поеми. Не треба було цього робити. Адже в "Слові" так багато переходів, змін в метриці й так багато відтінків, і саме вони, ці зміни, і додають глибоку своєрідну красу пам'ятнику: то емоційним забарвленням, то несподіванкою ритму, то якимось разючим контрастом. Я побачив, що "заштовхнути" "Слово" в якусь одноманітну форму неможливо, що потрібно не тільки придивлятися, а й прислухатися, "ловити вухом" дух пам'ятника».

Результат тривалої роботи О. В. Коваленка - переклад "Слова", який зберігає колорит оригіналу, мелодійність мови, що йде від української народної мови, та який відрізняється різноманітністю в передачі оповідних і ліричних джерел пам'ятника, авторських звернень, фрагментів з пісень Бояна.

Вимогливість автора до самого себе була безмежна: з-під пера лікаря-ентузіаста вийшло близько 30 варіантів перекладу «Слова».

Понад 60 років Олекса Коваленко присвятив служінню заповітам Гіппократа. З них 38 років він працював над поетичним «переспівом» історії походу новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича проти половців.

Переклад Олекси Васильовича був визнаний одним з найвдаліших, а окреме видання 1960 року одразу стало бібліографічною рідкістю (тираж 5 000 екз.)

Бібліографія:

Буланова Н. М. Зачарований Словом. Життя та творчість Олеси Коваленка: Наукове видання.-Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2012.-400 с.

Дитинство Олекси Коваленка // Буланова Н. Кам’янські етюди в стилі ретро.-Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2011.- с. 92-100

Чабан М. вічний хрест на грудях землі: Нариси.-Дніпропетровськ, 1993.-с. 24

Буланова Н. Слово як дзеркало мови: Життя та творчістьО. Коваленка. Нові аспекти //Відомості.-2008.-5 листопада.-с. 6

Біографія та життя Олекси Коваленка // Яценко Л., Слоневский А. Дух ушедшей эпохи.-Дніпродзержинськ: Видавничий дім «Андрій», 2007.- с.322-334

Ужвій О. Це потрібно живим // Дзержинець.-1995.-22 лютого

Дніпровець Б. Справа життя літератора // Дзержинець.- 1990.-31 серпня

Кондрат Р. Відкриття пам'ятника О. В.Коваленку // Дзержинець.-1965.-7 грудня.-с.4

Слово о полку Ігоревім: Поетичний переспів О. Коваленка.- Дніпропетровськ: Книговидав, 1960.-91 с.

Коваленко О. З ліричних поезій; Ранок на Дніпрі: [Вірші] // Заграви над Дніпром: Літературно-художній збірник Дніпродзержинського міського літературного об'єднання .- Дніпропетровське книжкове видавництво, 1959.- с.45-48

1976 р. 8 травня - відкрито пам'ятник-бюст Л. І. Брежнєва, політичного і державного діяча.

На честь видатних бойових і трудових досягнень Леоніда Ілліча Брежнєва, всесвітньовідомого політичного і державного діяча, на його батьківщині в місті Дніпродзержинську встановлений бронзовий бюст.

Рішення увічнити в бронзі Л. І. Брежнєва на його батьківщині приймалось на самому високому рівні в Москві на початку 1976 року. Тоді було намічено відкриття майбутнього пам'ятника: з 1 по 9 травня цього ж року. Для вибору місця встановлення бюста в місто приїхали його автори скульптор В. Сонін і архітектор С. Кулєв. Елементи п'єдесталу заказали на Токівському кар'єрі Апостолівського району Дніпропетровської області. Бронзові деталі відливали в Санкт-Петербурзі на спеціалізованому заводі «Монументскульптура».

Не менше проблем виникло і з благоустроєм території. Проектанти видали рішення: сквер по проспекту Леніна облаштувати гранітними плитами. Для цього виділили граніт з кар'єрів Житомирської області. Для обробки і укладення кам'яних плит роботи проводились по цілодобовому графіку, без вихідних.

Бронзовий бюст встановили в центрі міста на проспекті Леніна.

Л. І. Брежнєв зображений з «Золотою медаллю миру» імені

Ф. Жоліо-Кюрі, медаллю міжнародної Ленінської премії миру праворуч і медалями «Золота Зірка» і «Серп та Молот», вищими урядовими нагородами Чехословаччини та Болгарії - ліворуч. Бюст стоїть на полірованому гранітному постаменті, чотиригранний знизу і восьмигранний зверху.

На постаменті в верхній частині – зображення орденів Леніна, медалей «Золота Зірка» і «Серп та Молот».

Автори пам'ятника-бюста – заслужений діяч мистецтв РРФСР скульптор В. Сонін, архітектори С. Кулєв і М. Круглов.

Відкриття пам'ятника-бюста відбулося 8 травня 1976 року.

Сам Леонід Ілліч побачив його тільки через три роки, під час останнього приїзду до Дніпродзержинська в 1979 році і обмежився стриманим коментарем: «Как-то странно видеть свое изображение в бронзе. Хотя и положено по закону тем, кто удостоен звания Героя дважды».

Бібліографія:

Буланов В. Мемориальная бронза не ржавеет // Відомості.-2006.-31травня.-с.4-5

Наш великий земляк //Знамя Дзержинки.-2000.-26 апреля.- с. 5

Борцу за мир, за идеалы коммунизма: Фотокнига.- К.: Мистецтво. – 1976

Борцеві за мир, за ідеали комунізму // Дзержинець.- 1976.- 9 травня.

1936 р. 12 травня - відбувся перший випуск вихованців аероклуба ім. В. С. Молокова. В числі випускників – 25 пілотів, 30 парашютистів, 20 планеристів.

Червень

1946 р. - гудок азотно-тукового заводу сповістив про своє друге народження. Зруйнований під час окупації завод був відновлений **(70 років від дня події)**

1996 р. 2 червня – трамвайна аварія небаченого масштабу маршруту № 2-А **(20 років від дня трагедії)**

2 червня 1996 р. місто було вражене страшною трагедією – сталась трамвайна аварія небаченого масштабу. В час «пік» вагон маршруту 2-А (спеціально відправлений для розвантаження графіку автобуса № 6) був

переповнений. На вулиці Чапаєва, яка під великим схилом спускається на проспект Аношкіна, у трамвая відмовили гальма і він на великій швидкості (більше 70-ти кілометрів за годину) понісся вниз, в ньому заклинило двері. Врізавшись в бетонну стіну, від сильного удару трамвай перевернувся… В момент аварії загинули 34 мешканці міста, більше 100 отримали важкі травми.

Бібліографія:

Память о трамвайной катастрофе // Событие.-2012.- 4 июля.-с.5

Аварія на трамвайному маршруті № 2 // Відомості.-2007.-21 лютого

Пшеничный С. Печальный юбилей в Днепродзержинске// Днепровская правда.-2006.-7 июля.-с. 11

1956р. 13 червня–народився Олександр Юлійович Слонєвський, краєзнавець, публіцист, письменник (**60 років від дня народження).**

Слонєвський Олександр Юлійович – краєзнавець, публіцист. письменник, громадський діяч, металург у четвертому поколінні, депутат міської ради. Закінчив Дніпродзержинський індустріальний інститут, працював оператором сортопрокатного цеху, на «стані 350» металургійного комбінату.

Нащадок поляків, першого покоління фахівців ДМЗ, підданих репресіям НКВС у радянські часи, зумів донести до сучасників культуру і кращі традиції дворян Кам'янського, польської діаспори, став організатором акції щодо відродження римо-католицького костелу та польської громади міста.

Одним з ініціатолрів наданя статусу історичної зони Верхній колонії, співзавновник міського краєзнавчого товариства «Кам'янське-Дніпродзержинськ», член Національного товариства краєзнавців України «Лелека», член редакційної колегії журналу «Військово-історичний архів» (Москва).

Людина високого рівня ерудиції і громадянської сміливості, зумів після вивчення багатьох архівних матеріалів на прикладі своєї родини, розшукати і спростувати перекручені факти радянської історії, які відкрив для читачів і глядачів у численних публікаціях місцевої, української та зарубіжної преси, документальному фільмі.

Автор книг про місто «Жизнь. Смерть.Воскресение» (2002, 2009), «Воспоминания о любви» (2003), разом із Л. Яценко –«Дух ушедшей епохи» 2007), «Игнатий Ясюкович. Имя в истории»(2009), «Судебные процессы и преступность в Каменском-Днепродзержинске» (2010), укладач «Мартиролога Каменского-

Днепродзержинска и Каменского (Днепродзержинского) района в годы тоталитарного режима» (2011), який є найповнішим переліком жертв політичних репресій у Камя'нському- Дніпродзержинську за роки радянської влади.

Є автором трьох видань книги «История в лицах, или Портретная галерея Каменского-Днепродзержинска» (2011, 2012,2013) у співавторстві з О. Морозом .

Книга «Четыре поколения и исповедь за умерших. Семейная хроника на фоне исторических событий» через долі однієї родини доносить до нас глибоку історію і дійсність Кам'янського- Дніпродзержинська майже за півтора століття.

Алексієвська Л. В.,краєзнавець, член Національної спілки журналістів України

Липень

1941 р. 3 липня - створено загін добровольців чисельністю 500 бійців. Після військової підготовки на базі Грозненського піхотного училища добровольці прийняли присягу і були направлені на фронт. Загін прибув до Білорусії і влився в бойовий підрозділ підполковника О. В. Маневича. З 14 по 20 серпня 1941 року в жорстоких боях під Гомелем біля села Поколюбичі більшість бійців загону загинула **(75 років від дня події).**

Бібліографія:

Литвин М. Один з п'ятисот добровольців // Відомості.-2011.-14 вересня.-с.6

Ктитарєв М. М. Їх проводжало все місто// Знамя Дзержинки.-2005.-19 марта

Циганок Н. Дніпродзержинську -250: історико-краєзнавчий довідник.-Дніпропетровськ: Пороги, 2000.-с. 36

Зеленський В. Хто вони, невідомі герої // Дзержинець.-1986.-24 січня

Калныш Т. В годы большой войны // Знамя Дзержинки.-1983.-18 июня

Серпень

1926 р. 28 серпня – народився Жуган Володимир Олександрович, заслужений художник України, член Національної спілки художників України (28.08.1926-15.09.2008) **(90 років від дня народження)**

Твори зберігаються в художніх музеях Дніпропетровська, Донецька, Кам'янець-Подільського.
Народився 27 серпня 1926 р. в с. Лихівка Дніпропетровської області. Закінчив Дніпропетровське державне художнє училище (1950 р.).

Після закінчення училища він активно включився в творче життя художників Дніпропетровщини, керував студією образотворчого мистецтва будинку піонерів Дніпродзержинська (1951-1956 рр.).

Творча дружба і спільні виїзди на етюди з народним художником України Г. Г. Чернявським (1924-1981 рр.) в 60-ті роки вплинули на формування В. О. Жугана як професійного художника. Картина «Весна» є результатом спільної роботи двох визначних художників. Майстерність і художній рівень митця зростали з кожним роком.

За успіхи в образотворчому мистецтві в 1961 р. В.О. Жуган був прийнятий до Спілки художників України. Він перший живописець Дніпродзержинська, удостоєний звання заслужений художник України.

Володимир Олександрович – пейзажист за покликанням. Пори року – роздолля для творчості художника, де в усьому своєму різнобарв'ї позує йому красуня природа: «Гречиха цветет», «Осінь». «На окраине села», «Река Орель», «Осенний дуб».

В. Жуган «Осінь»

Значне місце в його творчості посідає індустріальний пейзаж. Він створив величну поему про народження металу, мовою живопису зумів передати своєрідну красу і романтику нелегкої праці металургів.

Це серія пейзажів «Дніпро індустріальний», «Ритм Дзержинки», «Трудовий Дніпродзержинськ».

Під час будівництва Дніпродзержинської ГЕС він писав багато етюдів, робив замальовки безпосередньо на будівництві. В результаті з'явилися пейзажі «Біля майбутнього моря», «На березі Дніпра», «Дніпродзержинська ГЕС" .

Велика заслуга, що він один з перших художників Придніпров'я звернувся до теми Тараса Шевченка.

Створені В. О. Жуганом художні полотна, відомі не тільки в Україні, але й в Росії , країнах Європи, США, піднімають його в ранг одного з найталановитіших самобутніх художників сучасності. Твори його зберігаються в художніх музеях Дніпропетровська, Донецька, Кам'янець-Подільського.

15 вересня 2008 року пішов за обрій життя великий художник Жуган Володимир Олександрович. Його картини будуть жити в віках, а нові покоління дніпродзержинців будуть відкривати нові глибини його творчості.

Похований в Дніпродзержинську.

Бібліографія:

Вічне джерело //Відомості. – 2006. – 5 квітня. – с.6.
Художники Дніпропетровщини. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 2004. – с. 44 – 47.
Художники Днепропетровщины: Библиографический справочник. – Днепропетровск, 1991. – с. 72 – 73. . Макаревич З. Подорож незабутніми місцями //Дзержинець. – 1989. – 21 січня. – с.5.
Сизоненко І. Виставка ювіляра //Дзержинець. – 1986. – 30 серпня. – с. 3.
Сизоненко І. Пензлем збережена пам'ять //Дзержинець. – 1985. – 19 січня.
Сизоненко І. Творчий звіт художника //Дзержинець.- 1981. – 4 січня.
Жуган В. А. История городов и сел Украинской СССР. Днепропетровская область. – К.: 1977. – 622 с.

1941 р. 23 серпня – початок окупації міста нацистськими окупантами. Окупація продовжувалась до 25 жовтня 1943 року **(75 років від дня події)**

...Пам’ятаю дні гіркі, серпневі
Бомбами розірвані навпіл…
Захлинались «месери» від реву,
Дибився під сонцем сірий пил
З заводського нашого подвір’я
Йшов останній ешелон на схід
Але в серці не було зневір’я
Навіть серед найгіркіших бід…

Ф. Г. Ісаєв

Незважаючи на затятий опір наших військ, у серпні 1941 року фронт наблизився до Дніпра. За наказом Комітета Державної оборони з Дніпродзержинська евакуюють заводи, фабрики, техніку, демонтують цілі підприємства, щоб вони не дістались ворогові. Ешелони направлялися в глибину країни, на Урал, у Казахстан, Сибір. Тисячі дніпродзержинців пішли на фронт добровольцями.

У спекотні дні серпня червоноармійські частини залишили місто.

23серпня 1941 року стало чорною датою в історії Дніпродзержинська - цього дня він був окупований нацистськими окупантами.

Почались арешти, обшуки і облави. На території міста розмістили 3 концентраційних табори: два в районі металургійного заводу і третій - у недобудованих приміщеннях швейної фабрики по вулиці Спортивній. Вони були обнесені колючим дротом в два ряди і заповнені полоненими.

Найважливішим елементом політики окупантів був Голохост (Всеспалення). Його ціль: остаточне «вирішення» єврейського питання, тобто повне їх знищення.

В період окупації було розстріляно більше трьохсот осіб єврейської національності, в тому числі жінок і дітей. Дніпродзержинський художник Микола Федорович Косинський, який пережив окупацію, написав картину «Дніпродзержинський Бабин **Яр**».

М. Косинський
«Дніпродзержинський Бабин Яр».

Дніпродзержинці не скорилися ворогу - в місті діяла підпільна організація.

Для роботи в підпіллі в Дніпродзержинську були залишені К. Ф. Ляудіс (секретар), Ф. Ф. Бендера, І. М. Тюріна, С. Я. Щербина.

У вересні 1941 року була створена і міська підпільна молодіжна організація, очолювана комітетом у складі Л. Є. Лук'янової (секретар), В. Т. Страшнова, П. І. Капліна і В. Н. Жирового. Учасники підпілля займалися розповсюдженням листівок, перешкоджали угону в Німеччину молоді, вивезенню матеріальних цінностей, переховували поранених, а також радянських солдатів і офіцерів, які зуміли вирватися з оточення, накопичували зброю і боєприпаси.

День у день йшли повальні обшуки, облави. На вулицях міста небезпечно було з`являтися не лише увечері, а й удень. Дніпродзержинськ обезлюднів. На вулицях лише зрідка зустрічалися випадкові перехожі. Місто відразу спохмурніло і нагадувало велетенський концтабір.

Влаштування нового життя в місті німці супроводжували масовими розстрілами. Перші розстріли вони здійснили зразу, як ввійшли в місто. Це була їх помста за опір, який здійснювали захисники міста.

З 20 години вечора і до 5-ої ранку окупаційна влада встановила в нашому місті “заборонений час для ходіння”. Винятки дозволялись лише поліції, а порушення цього часу каралися в`язницею або примусовою працею. Офіційними мовами в місті, як і на всій території України, стали німецька і українська мови. Окупаційна влада відновила колишню назву нашого міста – Кам’янське, перейменувала багато вулиць на честь композиторів, письменників та інших діячів німецької культури. Наприклад, у місті з’явились вулиці Баха, Моцарта, Бетховена, Вагнера, Германська – таку назву тепер мав проспект
Пеліна. Деякі вулиці отримали назву в національному дусі – вулиця Гетьманська, вулиця Котляревського та інші. Головна площа міста стала носити ім’я Адольфа Гітлера.

26 місяців Дніпродзержинськ жив і боровся в тяжких умовах окупації. Тільки через 20 місяців після початку відновлювальних робіт окупантам вдалося ввести в дію листопрокатний цех. Замість запланованих 4-5 місяців ремонт мартенівського цеху № 2 розтягнувся на півтора року.

Цементний завод при виробничій потужності 900- 1000 тонн цементу за добу випускав 80-100 тонн продукції низької якості. В січні 1943 року гестапо за допомогою своїх агентів розкрило підпільну організацію. 9 січня були арештовані учасники

партизанських груп і члени підпільної організації. 27 з них після жорстоких допитів були розстріляні, більша частина підпільників відправлені в концтабори, 2994 молодих людей було вивезено до Німеччини.

Матеріальні збитки, завдані промисловості Дніпродзержинська сягнули до 1 млрд крб..

БІБЛІОГРАФІЯ:

Яценко Л., Слоневский А. Дух ушедшей эпохи: Каменское – Днепродзержинск 1917-1953. Воспоминания. Очерки. Документы.- Дніпродзержинськ: Видавничий дім «Андрій».-2007.-367 с.

Цыганок Н. Если погибну - будет память: Историко-публицистическое издание.-Дннепропетровск: Пороги.-2005.-185 с.

Циганок Н. О. Дніпродзержинську – 250: Історико-краєзнавчий довідник.- Дніпропетровськ: Пороги, 2000.- 47с.

Луценко В. А., Бражник И. И. Днепродзержинск:Путеводитель.- Днепропетровск: Пороги.-1987.-118 с.

Огонь Прометея: Очерки истории завода им. Дзержинского,- Днепропетровск: Промінь, 1969.-287 с.

Вересень

1996 р. вересень – вперше в країні за новою конституцією України обраний міський голова м. Дніпродзержинськ. Ним став Василь Якович Швець **(20 років від дня події)**

Жовтень

1956 р. 2 жовтня – народилася Валентина Володимирівна Лаушкіна, художник (**60 років від дня народження)**

Лаушкіна Валентина Володимирівна народилась 02.10.1956 р., м. Дніпропетровськ. Закінчила Львівський Український поліграфічний інститут ім. І. Федорова, графічний факультет (1983).

Художник- графік, член Національної спілки художників України з 1995 року

Відомі твори: «Вологодський мотив» (1986), «Спустілий дім» (1994), «Відлига» (1995), «Тиша» (1995).

Валентина Володимирівна учасниця багатьох виставок:
- 1987 р. – «Рисунок, акварель» (Київ);
- 1994 р. – «Мальовнича Україна» (Київ);
- 1995 р. – м. Москва (Росія);
- 1996 р. – Виставка українських художників у галереї «Базальт» (Бєлград, Сербія);
- 1998 р. – «Видатні мисткині України» (Київ).

Квіти

Лісове озеро

Великий корал

Твори зберігаються вМузеї історії Дніпродзержинська, приватних колекціях Сербії, Німеччини, США, Ізраїля. Працює і проживає у Дніпродзержинську.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Терентьева Н. Из ярких красок соткан свод небесный //Вісті Придніпров'я. – 2006. – 14 листопада. – с.12.

Акварельное настроение: [О персональной выставке В. Лаушкиной] //Відомості. – 2006. – 1 листопада. – с.2.

Слободяник И. В плену у творческой свободы //Ліхтарик. – 2006. – 29 вересня. – с.6.

Художники Дніпропетровщини. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 2004. – с.332-333.

Буланов В. Оттенки и полутона весны // Відомості.– 2000. - 8 березня.

Буланов В. Мир, поделенный на двоих // Відомості.– 1999.- 6 октября.

2011 р. 5 жовтня – в середній загальноосвітній школі № 4 ім. А. С.Макаренка відкрився музей освіти м. Дніпродзержинськ.

5 жовтня 2011 року у Всесвітній День вчителя в середній загальноосвітній школі № 4 ім. А. С. Макаренка відкрився музей історії освіти м. Дніпродзержинськ.

Учасники відкритя музею освіти оглянули виставку технічних засобів навчання, яка продемонструвала розвиток техніки від рахівниці, фільмоскопів, перших комап'ютерів до сучасних мультимедійних засобів. В ході екскурсії ознайомилися з історією освіти міста з II половини XIX століття до сьогодення, історією СЗШ № 4, спадщиною А. С. Макаренка.

Відкрита експозиція стала першим етапом до створення музейного комплексу історії освіти м. Дніпродзержинська. До комплексу увійдуть : музейна кімната А. С. Макаренка, виставкова зала технічних засобів, зала педагогічної слави працівників освіти, кінозал.

Автор проекту музейного комплексу – інспектор управління освіти і науки Лариса Миколаївна Долина, завідуюча музейною кімнатою – вчитель початкових класів Світлана Миколаївна Крамарь.

Музей створено за підтримки і на кошти педагогічного і батьківського колективів СЗШ № 4 ім. А. С. Макаренка.

Музей історії освіти м. Дніпродзержинськ сприяє єднанню різних поколінь вчителів, підвищенню престижності педагогічної праці та популяризації кращих здобутків освітян міста, духовному вихованню учнівської молоді.

Бібліографія

Народження музею історії освіти м. Дніпродзержинська // Відомості.-2011.-12 жовтня.-с.2: фот.

Листопад

1941 р. 9 листопада – командиру 96-ї гірничо-стрілкової дивізії полковнику Шепетову Івану Михайловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу **(75 років від дня події)**

Народився 11 липня 1902 року у місті Кам'янському(Дніпродзержинськ) Після закінчення школи працював на Дніпровському металургійному заводі токарем.

Учасник громадянської війни, брав участь в штурмі Перекопу. У 1921 р. закінчив Полтавську піхотну школу, 1924 р. - 5-у Українську кавалерійську школу імені С. М. Будьонного, 1927 р. - Військово-політичні курси. Воював проти банд басмачів у Туркестані.

У 1931–1934 роках навчався у Військовій академії імені М. В. Фрунзе.

У довоєнний час І. М. Шепетов обіймав посади начальника штабу полку 7-ї Таджицької кавалерійської дивізії, командира полку 30-ї кавалерійської дивізії, начальника навчальної частини Тамбовського кавалерійського училища, заступника командира 115-ї стрілецької дивізії, командира 2-ї моторизованої бригади.

З 22 березня 1941 року полковник І. М. Шепетов - командир 96-ї Вінницької гірсько-стрілецької дивізії імені Я. Ф. Фабриціуса Київського ОВО, що дислокувалася в Північній Буковині та Чернівцях.

Учасник німецько-радянської війни з 22 червня 1941 року. З початком війни дивізія полковника Шепетова входить до складу 18-ї армії Південного фронту. Після прикордонних боїв дивізія під його командуванням забезпечувала відхід армії від Державного кордону СРСР. 27 липня 1941 року 18-а армія з боями відступила через річку Південний Буг, а 96-а гірсько-стрілецька дивізія зайняла оборону на ділянці Гайворон — Шляхова.

Загроза оточення 6-ї і 12-ї армій південніше Умані змусила керівництво Південно-Західного напрямку організувати контрнаступ силами 18-ї армії з метою уникнення можливого оточення.

До складу ударного угруповання 17-го стрілецького корпусу увійшла і 96-а гірсько-стрілецька дивізія, терміново перекинута в районГолованівська, де вийшла на напрям головного удару німецького 49-го гірського ко́рпусу.

На початку серпня 1941 року дивізія потрапила в оточення біля Первомайська, але спромоглася не лише вирватися з нього, організувавши переправу через Південний Буг в районі Чаусове, але і забезпечила вихід інших частин 18-ї армії.

В оточенні східніше Миколаєва дивізія полковника Шепетова, перебуваючи в авангарді 18-ї армії, раптовим нічним ударом прорвала ворожу оборону поблизу Грейгове чим сприяла вдалому виходу з оточення основних сил армії. 18 серпня 1941 року поблизу селища Засілля 96-а гірсьсько-стрілецька дивізія знову

розбила ворога й забезпечила здійснення військами 18-ї армії переправи через Дніпро.

У представленні до присвоєння звання Героя Радянського союзу вказано: «Тов. Шепетов енергійний , грамотний , культурний командир. В боях тов. Шепетов не командував військами із щілин. Сам постійно знаходився на полі бою. Вся дивізія з успіхом виконувала завдання командування, наносячи значних втрат ворогу. Тов Шепетов показав зразки вміння організувати бій.»

12 жовтня 1941 року І. М. Шепетову було присвоєне військове звання «генерал-майор».

Наказом НКО № 20 за мужність і героїзм особового складу, виявлені в боях з німецько-фашистськими загарбниками, 24 січня 1942 року 96-а гірсько-стрілецька дивізія була перетворена в 14-у гвардійську стрілецьку дивізію.

У травні 1942 року під час Харківської операції дивізія Шепетова знову потрапила в оточення. В районі північніше міста Ізюм вона спробувала прорватися на схід, але Шепетов в бою отримав поранення і

25 травня потрапив у полон. Спочатку він перебував у німецькому шпиталі в фортеці Летцен, потім з липня 1942 року — в концентраційному таборі Хаммельбург. За антинацистську агітацію в грудні 1942 року Шепетова перевели до Нюрнберзької в'язниці, а згодом — в табір Флоссенберг. У травні 1943 року здійснив спробу втекти з табору, але невдало.

21 травня 1943 року розстріляний за спробу втечі.

За зразкове виконання бойових завдань командування на фронті боротьби з нацистськими окупантами та виявлені при цьому відвагу і героїзм, генерал-майору Шепетову Івану Михайловичу 9 травня 1941 року присвоєне звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» . Також був нагороджений орденом Червоного Прапора. Почесний громадянн міста Дніпродзержинська.

Ім'ям Івана Шепетова названо вулиці в Дніпродзержинську та Миколаєві.

Меморіальні дошки встановлено в Дніпродзержинську, на станції Грейгове, Чернівцях, Кіровограді, меморіальному музеї колишнього концтабору. «Флоссенберг».

Бібліографія.

Пути Господни… Памяти Героя Советского Союза генерал-майора И. М. Шепетова // Відомості.- 2013.- 20 лютого, 27 лютого

Слоневский А. SOS от сына героя СоветскогоСсоюза // Ижица.- 14 марта.- с.7
Шепетов Ю. Место позора Германия // Ижица.-2007.- 26 октября.-с. 9
Шепетов И. М. Герой Советского Союза, бывший металлург Дзержинки //
Цыганок Н. А. Если погибну будет память.- Днепропетровск: Пороги, 2005.- с.126-130
Глок Л. Вопреки приказу об измене и трусости. Звезда генерала // Відомості.-2005.-26 червня
Мащенко О. До последнего дыхания //Ведомости.-2013.-1 октября
Калниш Т. Легендарний комдив //Дзержинець.-1988.-8 березня
ПопругаВ. Золотая звезда / Знамя Дзержинки.-1988.-30 января
Судак М. Ми виконаємо наказ, комісаре //Дзержинець, 1980.-5 березня: Док. Повесть.-Днепропетровск: Промінь, 1977.-158 с.
Днепров Н. Следы ведут в Флоссенберг // Знамя Дзержинки.-1971.-23 июня
Шепетов И. М.- Герой Советского Союза //Огонь Прометея: Очерки истории завода им. Дзержинского.-Днепропетровск: Промінь,1969 .-с. 159-162

1991 р. 30 листопада – відбулося перше католицьке богослужіння під стінами костьолу. Службу провів харківський священник, ксьондз Юрій Зимінський.

Грудень

1906 р. 6 грудня – народився Леонід Ілліч Брежнєв (6.12.1906-10.11.1982), державний і політичний діяч **(110 років від дня народження)**

2011 р. 2 грудня – Єпископ Дніпродзержинський та Царичанський Володимир освятив новий православний храм, який відкрився на території міської лікарні № 4 по вул.. Колеусівській

Храм Святого Пантелеймона Цілителя відкрито на прохання мешканців віддаленого від центру мікрорайону. Назва храму символічна – хворі люди отримують зцілення тіла і душі. В даний час умиротворення в ньому знаходять як хворі лікарні, розрахованої на 50 місць стаціонару і відділення «Хоспіс», так і віруючі прилеглого району міста

БІБЛІОГРАФІЯ:
Новий храм // Відомості.-2011.-7 грудня.-с.6

1931 р. 7 грудня – народився Володимир Іванович Сіренко (7.12.1931-8.05.2015), поет, член Національної спілки письменників України, лауреат літературної премії «Благовіст», нагороджений орденом за заслуги» II ступеня **(85 років від дня народження)**

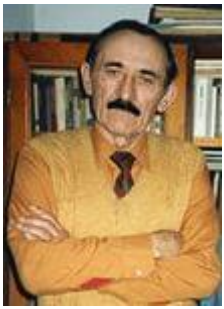

Від світотворіння й понині
Поет знає мову зірок.
В народі своїм, Україні
Він бачить і нице й високе,
У чому яка таїна.
І тому в поета-пророка
Із владою вічна війна...

Автор цих поетичних рядків – Володимир Іванович Сіренко, відомий вУкраїні та зарубіжжі поет, громадський діяч.

Народився Володимир Іванович в 1931 році в с. Новопетрівка на Запоріжжі. Перші його роки випали на страшний голодомор,що назавжди залишив слід на його серці.

У 1947 році, після закінчення семи класів вступив до ремісничого училища при Дніпровському металургійному заводі. Відслуживши військову службу, повернувся до Дніпродзержинська, де продовжив навчання . Закінчив вечірню школу, філогічний факультет Дніпропетровського університету.

Працював кореспондентом в міських газетах, редактором Дніпропетровського обласного телебачення. За правозахисну діяльність зазнав репресій і переслідувань, був засуджений до двох років примусових робіт вАрхангельській області. Реабілітований в1986 році.

Ім’я нашого земляка, відомого поета не тільки в Україні, але й за його межами – Володимира Івановитча Сіренка, занесено до всесвітнього довідника « Людина і творчість», який видає Оксфордський університет.

Протягом багаторічної творчої діяльності Володимир Іванович Сіренко видав багато літературних та публіцистичних творів. Його літературна спадщина, особливо поезія,- цікава і глибока за своєю сутністю. Приваблює і хвилює в ній любов до українськоїмови, рідної землі:

Можеш всі мови на світі пізнати
Навіть розкриється їх глибинає
Та пам'ятай, твоя мова як мати,
Як Україна - свята і одна.

Поет безмежно любить людей і в своїх віршах підкреслює, що саме любов – найвірніший шлях до гармонії і змістовності життя на цій землі. Тому до любові закликає все людство:

Все починалося з любові на світі -
Звір, і людина, і дерева віть.
В щасну годину, в біді, лихолітті,
Люди, любіть!

Можна скільки завгодно сперечатися про позицію поета, згодитися чи ні з його оцінкою нашого буття, але кожен хто прочитає ці вірші, зрозуміє, що написані вони з такою щирістю і відчуттям, що нікого не залишать байдужим:

Все життя - як умів, так і жив,
Над усе любив Україну,
Довірявся нічному освідченню
її вишень, тополь, і калин;
її коників ніжив у травах,
відпускав, як траплялось, гадюк.
В мої очі текло її сонце,
В серце – слово і пісня батьків,
Все життя як умів, так і жив.

Творчість В. І. Серенка тим і унікальна, що пробуджує наші душі правдиво,з любов'ю, просто і чесно. Поет завжди був твердим у своїх переконаннях. Правда Володимира Івановича лежить на поверхні- читай, думай! Вічні теми про рідний край, матір, мову - проникливі, як молитва, і звучать як повчання, таке потрібне нам на життєвій дорозі: «Люди, добрі мої, бережіть, матерів, як себе бережіть, як свою Україну».

У восьмий день квітучого травня 2015 року пішов від нас поет Володимир Іванович Сіренко, щирий патріот рідної землі.

Щемить тепер нам сокровенна обіцянка поета:

Де й коли упаду я, їй-богу не знаю,
Знаю лише - усе в цьому світі вмира.
Поспішаю я, друзі мої, поспішаю
не на цвинтар, а більше зробити добра.
Та якщо вже мене в чорнім савані тиші

Покладе моя доля в бездоння землі,
я вам вірші правдиві залишу
на своєму столі.

У залишених нам віршах Володимир Іванович Сіренко – правдивий, відкритий, закоханий у життя і в кожну травинку на рідній землі.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Сіренко В. Коханій: [Вірш] //Зоря.-2014.-11-12 вересня.-с.12

Сіренко В. Ностальгія: [Вірш[// Зоря.-2014.- 6 червня.-с.12

Сіренко В. Чолом до сонця: Вибране.-Дніпропетровськ: Пороги, 2011.-230 с.

Сіренко В. Куценики.- Дніпропетровськ: Пороги, 2011.-230 с.

Сіренко В. Без України не зможу я жити: [Вірші] // Свята справа.-2010.-№ 3-4.-с. 91-94

Сіренко В. Клятва: Поезії.-Дніпропетровськ: Пороги,2009.-109 с.

Сіренко В. Тарас; До Шевченка: [Вірші] // Шевченкіана Придніпров'я. Статті, нариси, поезія, проза, есеї, інтерв'ю.-Дніпропетровськ: Арт-Прес, 2008.-с. 215-216

Сіренко В. Потрібні роздуми, а не пусті слова : Про діяльність Дніпродзержинської правозахисної спілки // Відомості.- 2008.-3 грудня.-с.3

Сіренко В. Велика зона злочинного режиму: Про переслідування та репресії українських інакодумців у 70-80 роках минулого століття.- Дніпропетровськ: Пороги, 2005.-273 с.

Сіренко В. Вірші // Весняний цвіт: Збірник творів дніпродзержинських поетів,-Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2004.-с.29-34

Сіренко В. Хрести дерев'яні : Оповідання. Повість.-Дніпропетровськ: Поліграфіст: ПП Овсянніков.-2003.-70 с.

Сіренко В. Регіт на палі: Гумор і сатира.- Дніпропетровськ: Поліграфіст, 2003-55 с.

Сіренко В. У незалежному Києві: [Вірш] //Українізація чи продовження русифікації: Худож. публіцист. зб ./ Упорядн.
Ф. А. Сухоніс. -Дніпропетровськ: Пороги, 2002-.с.212

Сіренко В. Повернення в себе: Поезії.- Дніпропетровськ: Поліграфіст, 1999.-90 с.

Сіренко В. І. Бережіть матерів: [Вірші]//Антологія поезії Придніпров'я.-Дніпропетровськ.-1999.-с.314- 319

Сіренко В. Все було: Поезії.- Дніпропетровськ: Поліграфіст, 1999.-90 с.

Сіренко В. Голгофа: Вірші, балади. Поема,- Дніпропетровськ: Пороги.-1992.-.с.68 с.

Сіренко В. Над річкою, біля насоса; На тій стежині: [Оповідання]// Весняна мить: Молода проза Придніпров'я.-Дніпропетровськ: Промінь, 1979.-с. 122-136

Сиренко В. Рождение песни: Стихи.-Днепропетровск:Промінь, 1964.-40 с.

Сиренко В. Родина. Улица Беседова. Цветы : [Стихи] // Заграви над Дніпром: Літ.-худож. зб. Дніпродзержинського міського літературного об'єднання //Дніпропетровськ, 1959.-с.46-48.

*** ***** ***

Даниленко Л. Пам'яті Володимира Сіренка // Літературна Україна.-2015.- 4 червня.-с. 13

Мащенко О. Життя присвячене Україні // Відомості.-2011.-14 грудня.-с.4

Власян С. Зустріч з письменником //Відомості.- 2011.-27 квітня.-с. 6

Писаренко К. Саме так // Відомості.- 2009.-23 вересня.-с.7

Терещенко Р. Жодного друга не зрадив і в жоднім рядку не збрехав: Сіренко В. І. //Реабілітовані історією: У 27-ми томах. Дніпропетровська область: У 2 кн..-Кн.1.-Дніпропетровськ: Науково-редакційний центр обласної редколегії по підготовці й виданню тематичної серії книг «Реабілітовані історією»; Вид-во»Монолит», 2009.-с. 688-696.

Життя . прсвячене Слову // Відомості.-2009.-16 грудня.-с. 5

Поет - завжди трохи пророк // Знамя Дзержинки.-206.-9 декабря.-с. 6

Осипчук Н. Серце поета море. Спробуй греблю постав // Демократична Укроаїна.-2006.-18 вересня.-с. 9

Наш земляк став лауреатом літературної премії «Благовіст» // Відомості.-2006.-18 вересня.-с.2

Указ Президента України. Про відзначення державними нагородами колишніх політв'язнів і репресованих : Нагородити орденом «За заслуги» II ступеня Сіренка В. І. // Урядовий кур'єр.-2005.-1 грудня.

Буланов В. Людина і зброя // Відомості.-2005.-28 вересня-.с.14

Буланов В. Цим розсмішити можна й зайця // Відомості.-2003-2 квітня.-с. 5

Чередниченко О. сповідач правди і любові // Знамя Дзержинки.-2001.- 11 декабря

Сіренко В. І. // Савченко В. Бог не під силу хреста не дає. Поетичне Придніпров'я; Есе.-Дніпропетровськ: Січ,1999.-с.19-21

Малишко Г. Над обрієм думи сплелись // Думка.-1991.-№ 43.-с.1

1936 р. 19 грудня.- народився Олександр Данилович Поцелуйко, поет **(80 років** від дня народження)

Олександр Данилович Поцелуйко народився 19 грудня 1936 року в м. Дніпродзержинськ.

Трудову діяльність присвятив служінню в Збройних силах.

У 1960 році закінчив Тбіліське ракетно-артилерійське училище, служив у Єревані, Тбілісі, в ракетних військах Кіровської області.

В 1983 році звільнений в запас з армії в 1983 році.

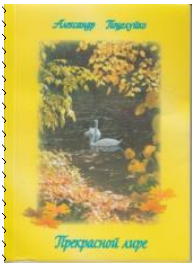

Поетична збірка «Прекрасній Лірі» в рівній мірі розкриває творчу особистість автора.

Поетичний рядки Олександра Поцелуйка дихають любов'ю до життя. Він говорить про неї і проголошує її, вступаючи в діалог з читачем :

.. А я по осени считаю
Отлеты грустных птичьих стай
И с ними годы отсылаю
В далекий неизвестный край...

Олександр Поцелуйко публікується в обласних альманахах "Крила" і "Стожари", міських газетах "Знамя Дзержинки", "Ведомости". Член Регіональної спілки письменників Придніпров'я з 2009 року.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Поцелуйко А. Прекрасной лире: Стихи.- Днепропетровск: Инновация, 2010.- 87 с..
Поцелуйко А. Эхо жизни : Стихи.-Днепропетровск: Инновация, 2007.-172 с.
Поцелуйко А. Двадцатый век: Стихи.-Днепропетровск: Изд. Ю. Овсянников, 2006.-134 с.

1901 р.- відкрито першу телефонну станцію **(115 років від дня відкриття)**

В 1901 році було встановлено ручний телефонний комутатор на 100 номерів, який належав міській управі. Від села Кам'янського (нині - м. Дніпродзержинськ) до Катеринослава (нині – Дніпропетровськ) була побудована повітряна стовпова телефонна лінія.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Дніпропетровськ. 250 років.-Дніпропетровськ:ВКФ «Южполіграфцентр», 2000.-с. 59

1901 р.- народився Кушковський Генріх Олександрович (1901-1998), конструктор Дніпровського металургійного заводу, нині- ПАТ «ДМК», спортсмен і тренер **(115 років від дня народження)**

1906 р. – народився Павлічек Станіслав Людвигович, директор польського вечірнього робфаку в Кам'янському **(110 років від дня народження)**

1916 р. – народився Гужевський Людвиг-Шимон Сигизмундович, в 1903-1906 рр. директор Дніпровського металургійного заводу, нині - ПАТ ДМК **(100 років від дня народження)**

1916 р.- народився А. М. Чечуро (1916-1986), металург-доменщик Дзержинки, головний доменщик Міністерства чорної металургії України **(100 років від дня народження)**

1916 р.- засновано Дніпродзержинський вагонобудівний завод (**100 років від дня події)**

ПАТ «Дніпровагонма́ш» — розробник та виробник вантажних магістральних та промислових вагонів для різних галузей промисловості.

Завод створювався на базі вагоноремонтних майстерень металургійного заводу.

В 1926році вагонобудівне відділення виділилось зі складу металургійного заводу і стало самостійним підприємством. В роки Другої світової війни підприємство було евакуйовано в селище Чесноківка Алтайського краю, де на базі обладнання, та налагоджено випуск продукції для потреб фронту та тилу.

На базі вагонобудівного заводу та ряду його підрозділів в квітні 1990 року було утворено виробниче об'єднання «Дніпровагонмаш», а в 1994 році — акціонерне товариство «Дніпровагонмаш».

ПАТ «Дніпровагонмаш» є провідним підприємством з розробки і виготовлення вантажних вагонів та промислових залізничних вагонів, а також спеціалізованого залізничного технологічного обладнання для підприємств коксохімічної промисловості. Вагони, що виробляє підприємство, використовуються в різних галузях промисловості, вони перевозять практично всі види вантажів: сипкі, штучні, важковагові, довгомірні.

За 79 років підприємством накопичений великий досвід в створенні і вдосконаленні спеціалізованого рухомого складу для перевезення вугілля, коксу (охолодженого і розжареного), руди, агломерату, металопрокату і багатьох інших вантажів. У активі підприємства більше 150 моделей вагонів практично всіх типів: піввагони, хопери криті і відкриті платформи для різних вантажів, думпкар,и спеціалізовані технологічні транспортні засоби.

Більше 80 % продукції ВАТ поставляє на експорт.

В планах - подальша модернізація виробництва, створення продукції нового покоління, що адекватно відповідають вимогам сьогодення .

БІБЛІОГРАФІЯ:

«Днепровагонмаш» набирает ход //Событие.-2010.-14 апреля.-с.4

Вечная А. Лидер в своей отрасли // Лидеры Приднепровья.-2008.- № 2.- с. 12-13

Поляков А. «Днепровагонмаш» сегодня и завтра // Відомості.-2007.-11 квітня.-с.6

Новый вагон принят // Ліхтарик.-2006.-17 березня.

Люди і місто: 255-річчю з дня заснування Дніпродзержинська присвячується.-Дніпродзержинський ІЕІВ, 2005.- с.32-33

Лазарев Л. Предприятие развивается динамично // МЭР.-2004.-№ 15.- с.68-69

Дніпродзержинськ. 250 років .-Дніпропетровськ.- ВКФ: Южполіграфцентр, 2000.-с.27-29

Скоробогатов С. Днепродзержинский вагоностроительный. Краткий очерк истории завода .- Днепропетровск:Промінь, 196976 с.

1946 р. – відкрито вечірню музичну школу (з лютого 1988 р.- дитяча музична школа № 5) **(70 років від дня події)**

1946 р. - відкрито дитячу музичну школу №1 **(70 років від дня події)**

1946 р. - гудок азотно-тукового заводу сповістив про своє друге народження. Зруйнований під час окупації завод був відновлений **(70 років від дня події)**

1966 р. – встановлено обеліск студентам, співробітникам та викладачпм Дніпродзержинського державного технічного університету **(50 років від дня події)**

На березі Дніпра, вписавшись у солідний архітектурний ансамбль навчальних корпусів Дніпродзержинського державного технічного університету, піднявся в небо обеліск.

Споруджений силами студентів і викладачів, щоб вшанувати і

увічнити імена викладачів, співробітників, студентів, які віддали своє життя за наше світле майбутнє.
Встановлено на проспекті Пеліна, 16 в 1966 році.

На обеліску викарбувано: «Вічна пам'ять героям!» А нижче слова: «Викладачі і співробітники: Болотов О.Г., Гаркуша О. А., Самін М. М., Тур'ян М. Б. Студенти : Безкровний М. М., Андрієнко Т. М., Козинець О. В., Цуканов В. Е., Карпов Д. О., Міхаль В. М., Гриньов П. І.»…

Височить обеліск, увічнивши імена полеглих та нагадуючи про те, яку ціну заплачено за наше щасливе сьогодення.

БІБЛІОГРАФІЯ:

Купрін О. Ім'я на обеліску // Дзержинець.-1985.-17 травня

1991 р.- відкрито загальноосвітню середню школу № 44 **(25 років від дня відкриття)**

Середня загальноосвітня школа № 44 - ровесниця незалежної України. Вона відкрила свої двері в 1991 році. Сьогодні це один з наймолодших навчальних закладів міста Дніпродзержинська. Розташована школа на лівому березі Дніпра в мікрорайоні, оточеному сосновими лісами.

В 1992 році школа отримала статус школи здоров'я. З того часу і по сьогоднішній день головне своє завдання школа вбачає в вихованні здорової, творчої, успішної особистості.

Середня загальноосвітня школа № 44 - сучасний навчальний заклад. Тут створено відповідну матеріальну базу: спортивні майданчики, два спортивних та тренажерний зали, кабінети валеології та фізіотерапії, соляна шахта, басейн, сауна та спальні для учнів початкової школи. Крім того в школі працює валеокафе «Четвертий вимір». Традиційно тут проходять курси вітамінотерапії для учнів, уроки-тренінги з валеології, уроки фізкультури з застосуванням ходіння босоніж по піску, хвої та снігу.

Шкільний екотеатр «Паросток« є постійним переможцем міських та обласних конкурсів екологічних агітбригад.Учні школи є членами еколого-натуралістичного факультету Дніпропетровського відділеня МАН та учасниками міжнародної програми освітнього проекту «Вчителі та учні досліджують рослини в космосі «Brassika and Butterffy».

Творчий колектив педагогів використовує різноманітні за змістом та формою види діяльності, серед яких власна видавнича справа: шкільна газета «Вітамін-44», методичні посібники «Проблеми та досвід учнівського самоврядування», «Екологічний календар», «Фізкультхвилинки для учнів початкової школи».

Пріоритетним напрямком її роботи є створення здоров'я зберігаючого освітнього простору, відкритого для інноваційних технологій, орієнтованого на індивідуальний розвиток особистості та основаного на формуванні в учнів стійких переконань та системи знань про здоров'я і здоровий спосіб життя.

Бібліографія:

Люди і місто: Інформаційний альманах.-Дніпродзержинськ, 2005.- с. 73

Терентьєва Л. Краща жінка Придніпров'я // Знамя Дзержинки.-2013.-5 грудня.-с.4

СергєєваР., Гобов Є. Ці літні дні барвисті //Відомості.-2013.-19 червня.-с.16

1991 р.– в будинку на площі Дзержинського почав функціонувати Центр позашкільної роботи і дитячої творчості **(25 років від дня події)**

З 1991 року Палац піонерів розташований в будівлі колишнього Будинку політпросвіти на площі Дзержинського 1-А.

Його перейменовано на Центр позашкільної роботи та дитячої творчості ім. О. Кошового.

В 2011 році в будівлі Центру ім. О. Кошового проведено реконструкцію системи опалення та енергозберігаючі будівельні роботи.

Центр користується попитом у школярів міста та повагою серед батьків. За матеріалами незалежного опитування населення міста Центр є неодноразовим володарем титулу "Бренд року".

Сьогодні Центр позашкільної роботи та дитячої творчості - це коштовна перлина світу дитинства та натхнення, в якій працюють 45 укрупнених творчих колективів та займаються 1702 дитини.

З 1987 року директором Центру піонерів є вчитель-методист та відмінник освіти України Анікєєва Тетяна Михайлівна. Вона нагороджена нагрудним знаком «Софія Русова», відзнаками міського голови «За заслуги перед містом» та є лауреатом міської педагогічної премії.

БІБЛІОГРАФЯ:

Хаврунова К. Майстерня дитячих талантів //Відомості.-2014.-26 лютого.-с.4
Логвина О. Центру творчості дітей та юнацтва -75 // Відомості.- 2013.-13 листопада.-с.9
Нова актуальність лозунгу: «Найкраще дітям!»: Відомості,-2012.-26 грудня.-с.3
Шатравка Ю. В центре детского творчества есть все, кроме скуки // Відомості.-2010.-18 серпня.- с. 8
Иванова Т. Праздник детства // Відомості.-2008-12 листопада.-с.4
Стрельцова І. Надія міста – в слові й кольорах // Відомості.-2008.-11 червня.-с. 5
Відзнака центру позашкільної роботи // Відомості.-20007.-10 жовтня.- с. 3
Волосова Н. Осенний вернисаж // Знамя Дзержинки.-1998.-11 ноября
Луньова С. Дім, вікнами в дитинство // Дзержинець.-30 грудня.
Лисняк Н. Палац- ювіляр // Дзержинець.-1988.-6 грудня

Упорядник:
Бібліограф Шаламова Т.М.